

**#ΜΕΝΟΥΜΕ_ΟΡΘΙΟΙ: ΣΧΕΔΙΟ ΑΜΕΣΩΝ ΚΑΙ ΚΟΣΤΟΛΟΓΗΜΕΝΩΝ
ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΩΝ ΓΙΑ ΤΟΝ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ, ΓΙΑ
ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ**

6 Απριλίου 2020

Πίνακας περιεχομένων

<i>Μένουμε όρθιοι - Εισαγωγή</i>	2
<i>1. Ευρωπαϊκές διεκδικήσεις</i>	4
<i>2. Διεθνής εμπειρία (state-of-play) και φιλοσοφία προγράμματος</i>	5
<i>3. Στόχοι και Πλαίσιο Οικονομικής Πολιτικής στην Ελλάδα</i>	8
<i>4. Πηγές χρηματοδότησης</i>	10
<i>5. Εξειδίκευση μέτρων</i>	13
<i>6. Ο ρόλος του δημοσίου στην σημερινή κρίση έναντι της κατάρρευσης ή εξαγοράς επιχειρήσεων</i>	19
<i>7. Επείγουσα η αλλαγή κατεύθυνσης της ασκούμενης πολιτικής</i>	21

Μένουμε όρθιοι - Εισαγωγή

Ο κορωνοϊός αποτελεί μια παγκόσμια υγειονομική κρίση και είναι προφανές ότι αυτή τη στιγμή προέχει η προστασία της ανθρώπινης ζωής. Έτσι, είναι δεδομένο ότι το σύστημα υγείας πρέπει να ενισχυθεί με όσους πόρους χρειαστούν, χωρίς να υπάρχει καμία δεύτερη σκέψη. Η περαιτέρω αυτή ενίσχυση, σε καμία περίπτωση δεν πρέπει να υπολείπεται του 1 δισ. ευρώ. Χρήματα που είναι απαραίτητα, όχι μόνο για την ενίσχυση του ΕΣΥ κατά τη διάρκεια της κρίσης, αλλά και για μετά από αυτή ώστε η χώρα να έχει ένα σύγχρονο, καθολικό και ισχυρό δημόσιο σύστημα υγείας.

Ταυτόχρονα, όμως, οι οικονομικές επιπτώσεις του κορωνοϊού είναι δυσθεώρητες, τόσο σε παγκόσμιο όσο και σε εθνικό επίπεδο. Ήδη, σειρά από άλλες χώρες εφαρμόζουν εξαιρετικά γενναιόδωρα πακέτα στήριξης, στα οποία ο συνδυασμός άμεσων δαπανών και εγγυήσεων φτάνει το 20% του ΑΕΠ κάθε χώρας. **Η Ελλάδα χρειάζεται ένα γενναίο εμπροσθοβαρές πακέτο, ώστε αφενός η ύφεση να είναι όσο το δυνατόν μικρότερη, αφετέρου, εξερχόμενοι από την κρίση να έχουμε γρήγορη ανάκαμψη, η οποία θα τους περιλαμβάνει όλους και όλες, χωρίς μείωση εισοδημάτων. Ανάκαμψη που θα οδηγήσει σε μια διατηρήσιμη αναπτυξιακή πορεία, της οποίας τα οφέλη θα διαχέονται σε όλη τη κοινωνία.**

Το πακέτο αυτό θα πρέπει να είναι εμπροσθοβαρές διότι η πραγματικότητα δείχνει ότι οι αποσπασματικές παρεμβάσεις δεν ανταποκρίνονται στις άμεσες ανάγκες ούτε απαντούν στη διάχυτη ανασφάλεια του κόσμου, ενώ αδυνατούν να βελτιώσουν τις προσδοκίες και το οικονομικό κλίμα και έχουν ως αποτέλεσμα μια βαθιά και παρατεταμένη ύφεση. Μια ύφεση η οποία για να ανασχεθεί θα απαιτηθούν μεσομακροπρόθεσμα σημαντικά μεγαλύτερες παρεμβάσεις, με αμφίβολα αποτελέσματα.

Παράλληλα, το πακέτο αυτό θα πρέπει να περιλαμβάνει σημαντικά κεφάλαια τα οποία θα δοθούν ως άμεση ενίσχυση σε εργαζόμενους και επιχειρήσεις και να μην περιορίζεται σε ενισχύσεις ρευστότητας με τη μορφή αναβολών πληρωμών ή δανείων. Η επόμενη μέρα δεν πρέπει να βρει τους εργαζόμενους και τις επιχειρήσεις υπερχρεωμένους. Είναι αναγκαία, λοιπόν, η λήψη μέτρων που θα ενισχύσουν το εισόδημα ώστε να μην υπάρχουν αναχώματα στην ανάκαμψη μετά την υγειονομική κρίση.

Ο ΣΥΡΙΖΑ, από την πρώτη στιγμή, κατέθεσε συγκεκριμένες και κοστολογημένες προτάσεις. Λαμβάνοντας υπόψη τα ανωτέρω αλλά και τους βαθμούς ελευθερίας που προκύπτουν από:

- Το Ταμειακό Απόθεμα Ασφαλείας (μαξιλάρι) ύψους 37 δισ. ευρώ που σχηματίστηκε την περίοδο διακυβέρνησης του ΣΥΡΙΖΑ και ειδικότερα τα έτη 2016, 2017 και 2018.
- Την αποφασισμένη παρέκκλιση από τους κανόνες του Συμφώνου Σταθερότητας και των κρατικών ενισχύσεων.
- Τη ρευστότητα η οποία θα είναι διαθέσιμη από τις παρεμβάσεις της ΕΚΤ.
- Την κλίμακα των δημοσίων παρεμβάσεων που επιλέγονται σε χώρες της Ε.Ε. και τις ΗΠΑ.

Καταλήγει δε στο συμπέρασμα ότι

Η ελληνική οικονομία έχει ανάγκη μία δημόσια παρέμβαση της κλίμακας των 26 δισ. ευρώ με ορίζοντα εξαμήνου, εκ των οποίων τα 14 δισ. θα αφορούν δημοσιονομικά μέτρα στήριξης (1δισ. ευρώ μέτρα για την ενίσχυση της υγείας και 13 δισ. ευρώ άμεσα μέτρα στήριξης των επιχειρήσεων, των εργαζομένων και των πολιτών) και τα 12 δισ. Ευρώ θα αφορούν ενέσεις ρευστότητας, όπως εγγυήσεις δανείων.

Τα μέτρα που προτείνονται εδώ αφορούν τις άμεσες παρεμβάσεις ανακούφισης με ορίζοντα εξαμήνου, ενώ είναι προφανές ότι πιο ριζοσπαστικές παρεμβάσεις με μακροπρόθεσμο ορίζοντα απαιτούνται στο εγγύς μέλλον για να αντιμετωπιστούν οι νέες προκλήσεις που θα έχουν διαμορφωθεί για την κοινωνία και την οικονομία όταν πια η υγειονομική κρίση θα βρίσκεται οριστικά πίσω μας.

Ευρωπαϊκές διεκδικήσεις

Τα μέτρα που περιγράφονται στο παρόν κείμενο είναι απόλυτα εφικτά με τη χρήση των πόρων του ελληνικού προϋπολογισμού και των ευρωπαϊκών παρεμβάσεων που έχουν ήδη ανακοινωθεί. Όμως, είναι προφανές ότι η Ελλάδα οφείλει να διεκδικήσει μια σειρά από ριζοσπαστικές παρεμβάσεις σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

Η μέχρι τώρα στάση της Ευρώπης κρίνεται ως απολύτως ανεπαρκής. Η χαλάρωση του Συμφώνου Σταθερότητας ήταν ένα αναγκαίο θετικό βήμα, αλλά η αναστολή αυτή είναι προσωρινή. Πολλές από τις δράσεις έχουν τη μορφή ρευστότητας και όχι «ζεστού χρήματος» και προπαντός λείπει το στοιχείο της αλληλεγγύης και της αμοιβαιοποίησης του χρέους που θα πρέπει να αποτελέσει ακρογωνιαίο λίθο της ευρωπαϊκής οικονομικής και χρηματοοικονομικής αρχιτεκτονικής την επόμενη περίοδο.

Σε κάθε περίπτωση θα πρέπει να γίνει προσπάθεια για τη λήψη απόφασης για την έκδοση ευρωομολόγου, πράγμα για το οποίο η ελληνική κυβέρνηση οφείλει να ασκεί πιέσεις από κοινού με άλλες ευρωπαϊκές κυβερνήσεις. Το ευρωομολόγο θα πρέπει να έχει έκταση ικανή να βοηθήσει ουσιαστικά την ευρωπαϊκή οικονομία.

Είναι προφανές ότι οι προτάσεις της Ευρωπαϊκής Αριστεράς (GUE-NGL), κάποιες εκ των οποίων έχουν ήδη υλοποιηθεί, μας δίνουν έναν ικανοποιητικό οδικό χάρτη για το μέλλον:

1. Αναστολή Συμφώνου Σταθερότητας και ανάπτυξης.
2. Αναστολή κανόνων περί κρατικών ενισχύσεων.
3. Άμεση ενίσχυση, κινητοποίηση και ανακατεύθυνση ευρωπαϊκών πόρων.
4. Πληρωμή έκτακτης ενίσχυσης, χωρίς περιορισμούς, σε κάθε πολίτη με χρηματοδότηση από την ΕΚΤ.
5. Μεταρρύθμιση της κλείδας της ΕΚΤ για εργαλεία όπως το PEPP, ώστε να συμβαδίζει με τις χρηματοδοτικές ανάγκες των κρατών-μελών.
6. Τα δάνεια του ESM θα πρέπει να δίνονται μέσω ενός νέου μηχανισμού, ώστε να είναι άτοκα και χωρίς περιορισμούς και δεσμεύσεις.
7. Ανακατεύθυνση του προγράμματος αγοράς τίτλων της ECB για να ευνοηθούν μικρομεσαίες επιχειρήσεις.
8. Ενίσχυση μικρομεσαίων επιχειρήσεων μέσω της ΕΤΕπ.
9. Απαγόρευση shortselling συναλλαγών για να σταματήσουν οι κερδοσκοπικές πιέσεις.
10. Παύση όλων των κυρώσεων της ΕΕ προς τρίτες χώρες που πλήττονται από κορωνοϊό.

Διεθνής εμπειρία (state-of-play) και φιλοσοφία προγράμματος

Η εξέλιξη της πανδημίας επιφέρει στις οικονομίες των πληττόμενων χωρών τον κίνδυνο της μεγάλης ύφεσης τουλάχιστον για το δεύτερο τρίμηνο του 2020. Η επικεφαλής της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΚΤ), Κριστίν Λαγκάρντ, έχει προχωρήσει σε εκτίμηση της ετήσιας ύφεσης στο 2% για την ευρωζώνη, με την υπόθεση ότι τα περιοριστικά μέτρα διαρκέσουν ένα μήνα, ποσοστό που αυξάνεται στο 5% αν τα μέτρα διαρκέσουν τρεις μήνες. Αντίστοιχα, η Goldman Sacks εκτιμά για τις ΗΠΑ ύφεση 24% στο δεύτερο τρίμηνο και 3,8% για το σύνολο του 2020.

Σε όλες τις χώρες που πλήττονται λαμβάνονται μέτρα πρωτοφανούς έκτασης. Ο στόχος δεν είναι απλώς η συμπτωματική αντιμετώπιση της ύφεσης, δηλαδή μια προσωρινή βοήθεια σε επιχειρήσεις και εργαζόμενους, αλλά η αποφυγή μιας καταστροφικής προοπτικής για τις οικονομίες τους την επόμενη μέρα της πανδημίας.

Αυτός είναι ο λόγος που τα πακέτα μέτρων, τα οποία εξαγγέλλονται, αποσκοπούν στο να κρατήσουν τις οικονομίες όρθιες: Οι προϋπολογισμοί αναδομούνται εκ βάθρων, η Ε.Ε. αναθεωρεί μεμιάς όλα τα θέσφατα της προηγούμενης 20ετίας, εξαγγέλλονται γιγάντια προγράμματα κρατικής εγγυοδότησης, παροχής ρευστότητας και άτοκου δανεισμού, ανάληψης μισθολογικού κόστους, προσωρινής απαλλαγής από φόρους και ασφαλιστικές εισφορές, εξυπηρέτησης δανεισμού και κάθε μορφής άλλων κινήτρων ώστε να παραμείνουν οι επιχειρήσεις ζωντανές.

Ειδικότερα σε ότι αφορά στους εργαζόμενους, αν και δεν υπάρχει αμφιβολία πως το καθεστώς πανδημίας ανοίγει τον ασκό του Αιόλου και προμηνύει κάθε είδους ελαστικοποίηση των εργασιακών σχέσεων, αυτό που κυριαρχεί διεθνώς στην παρούσα φάση, είναι η ενσωμάτωση στο πλαίσιο στήριξης των επιχειρήσεων και της οικονομίας η πρόβλεψη για τη διαφύλαξη των συγκεκριμένων οργανικών θέσεων εργασίας σε κάθε ξεχωριστή επιχείρηση και όχι απλώς η επιδοματική στήριξη αυριανών ανέργων. Ενδεικτικά είναι τα προγράμματα στήριξης των μισθών που έχουν ανακοινωθεί από διάφορα ευρωπαϊκά κράτη: 90% του μισθού στη Σουηδία, 80% στη Νορβηγία, 75% στη Δανία και στην Πορτογαλία, 67% στη Γερμανία.

Τα μέτρα που λαμβάνονται από τα κράτη μέλη είναι τριών κατηγοριών: Δημοσιονομικά, αναστολής πληρωμών και παροχής ρευστότητας και εγγυήσεων. Παραθέτουμε παρακάτω τα στοιχεία του Bruegel σχετικά με το ύψος των μέτρων* που έχουν λάβει διάφορες χώρες, στοιχεία που ήδη φανερώνουν ότι η Ελλάδα κινείται σε λάθος κατεύθυνση.

Χώρα	Δημοσιονομικά μέτρα	Ρευστότητα / εγγυήσεις	αναστολή πληρωμών
Βέλγιο	0,7%	0,0%	1,2%
Δανία	2,1%	2,9%	7,2%
Γαλλία	1,2%	12,5%	9,4%
Γερμανία	4,4%	32,2%	14,6%
Ουγγαρία	0,4%	0,0%	8,3%
Ιταλία	0,9%	7,3%	13,0%
Ολλανδία	1,6%	0,4%	3,2%
Ισπανία	0,7%	9,1%	2,0%
Ηνωμένο Βασίλειο	1,4%	15,1%	1,4%
ΗΠΑ	5,5%	4,1%	2,6%
Ελλάδα	1,1%	0,5%	2,0%

Πηγή: <https://www.bruegel.org/publications/datasets/covid-national-dataset/>

* Όλα τα μέτρα υπολογίζονται ως ποσοστό του ΑΕΠ του 2019 της κάθε χώρας.

Η ελληνική κυβέρνηση στις δημοσιονομικές της παρεμβάσεις έχει προχωρήσει σε ποιοτικά εσφαλμένες επιλογές, με κυρίαρχο λάθος τη σύνδεση της όποιας επιχορήγησης, τόσο των εργαζομένων όσο και των ίδιων των επιχειρήσεων, με την αναστολή των συμβάσεων εργασίας. Με την κίνηση αυτή όχι μόνο υποβαθμίζει την εργασία αλλά λειτουργεί μυωπικά, αδρανοποιώντας το πιο παραγωγικό κομμάτι της οικονομίας και, κυρίως, δημιουργώντας τελικά κίνητρα για απολύσεις και για δυσμενή μετατροπή συμβάσεων εργασίας μετά το τέλος της υγειονομικής κρίσης.

Σε ό,τι αφορά τα πακέτα της ρευστότητας και των εγγυήσεων προς τις επιχειρήσεις, η χώρα μας είναι στις τελευταίες θέσεις σχετικά με το ύψος των μέτρων που έχει λάβει, παρέχοντας μηδενική διασφάλιση για το αύριο των επιχειρήσεων. Ακόμη και στο επίπεδο των αναστολών των φορολογικών και ασφαλιστικών πληρωμών των πολιτών και των επιχειρήσεων, η κυβέρνηση επιλέγει να προχωρά μέρα με τη μέρα και όχι με ορίζοντα τουλάχιστον εξαμήνου, αποστερώντας από την οικονομία την ασφάλεια και την εμπιστοσύνη που έχει ανάγκη αυτή τη στιγμή. Είναι προφανές, ότι οι κυβερνητικοί σχεδιασμοί δε λαμβάνουν υπόψη και βεβαίως δεν υπερβαίνουν το πρόβλημα φερεγγυότητας ενός μεγάλου μέρους των ελληνικών επιχειρήσεων.

Συνεπώς και στις τρεις κατηγορίες μέτρων, η ελληνική κυβέρνηση μοιάζει να κινείται σε αντίθετη κατεύθυνση από τα όσα είναι αναγκαία τόσο σε επίπεδο ποσότητας, όσο και ποιότητας αλλά και διάρκειας.

Ενδεικτικό της εσφαλμένης προσέγγισης της σημερινής κυβέρνησης είναι η θέση ότι έχουμε μπροστά μας μαραθώνιο και για αυτό δεν πρέπει να πάμε άμεσα σε μεγάλο πρόγραμμα στήριξης. Πρόκειται ακριβώς για το λάθος που πρέπει πάση θυσία να αποφύγουμε. Και οι άλλες χώρες έχουν μπροστά τους μαραθώνιο, αλλά, επειδή άμεσα κινδυνεύουν να πέσουν στον γκρεμό,

λαμβάνουν ισχυρό πακέτο μέτρων. Αν δεν γίνει αυτό τώρα, μετά θα είναι πολύ αργά. Η ταχύτητα είναι το παν, ομονοούν οι Υπουργοί Οικονομικών στον ανεπτυγμένο κόσμο, στον αντίποδα του «βλέποντας και κάνοντας» και της προσέγγισης συμπτωματικής θεραπείας που ακολουθεί η ελληνική κυβέρνηση, θεραπείας τόσο ανεπαρκούς που αδυνατεί να αντιμετωπίσει ακόμη και τα άμεσα συμπτώματα.

Στόχοι και Πλαίσιο Οικονομικής Πολιτικής στην Ελλάδα

Τα χαρακτηριστικά και το μέγεθος της κρίσης επιβάλλουν τη λήψη αντίστοιχου όγκου εμπροσθοβαρών μέτρων ανάσχεσής της. Αποτελεί πλέον κοινό τόπο στη διεθνή σφαίρα συζήτησης μεταξύ οικονομολόγων διεθνούς φήμης, ινστιτούτων και διεθνών οργανισμών ότι ένα ικανό πακέτο μέτρων πρέπει να στοχεύει τόσο στη στήριξη της προσφοράς (επιχειρήσεις) όσο και στη στήριξη της ζήτησης (εργαζόμενοι) και να εφαρμοστεί γρήγορα και αποτελεσματικά καθώς οι εργαζόμενοι πρέπει να παραμείνουν στις δουλειές τους και οι επιχειρήσεις πρέπει να παραμείνουν ζωντανές σε όλη τη διάρκεια ισχύος των περιορισμών της οικονομικής δραστηριότητας προκειμένου η οικονομία να επανεκκινήσει άμεσα μετά την άρση των περιορισμών και να μη βαθύνει η κρίση.

Το πρώτο σαφές σήμα που πρέπει να εκπέμψει το κράτος είναι ότι θα καλύψει με δημόσιους πόρους το εισόδημα των εργαζομένων που δεν μπορούν να καλύψουν οι επιχειρήσεις λόγω δραματικής μείωσης της οικονομικής δραστηριότητας. Έτσι οι εργαζόμενοι διατηρούν το εισόδημά τους για να μπορούν να καλύψουν τις ανάγκες τώρα και στο άμεσο μέλλον, ενώ οι επιχειρήσεις μέσω αυτής της ελάφρυνσης και άλλων μέτρων ενίσχυσης της ρευστότητάς τους παραμένουν σε θέση λειτουργίας ή άμεσης επανεκκίνησης μετά την άρση των περιορισμών. Επομένως, ένας σαφής πολιτικός σχεδιασμός, ο χρόνος αντίδρασης και η αποτελεσματικότητα της αντίδρασης κάθε κυβέρνησης παίζουν μεγάλο ρόλο προκειμένου να καλλιεργηθεί κλίμα εμπιστοσύνης και διατήρησης όσο το δυνατό θετικότερων προσδοκιών από όλους.

Η συνταγή της φοβικής, χωρίς σαφές σχέδιο και «μέρα τη μέρα» προσέγγισης της ελληνικής κυβέρνησης όχι απλώς δεν εκπέμπει αυτό το τόσο απαραίτητο σήμα και επιτείνει την ανασφάλεια, αλλά δεν μπορεί καν να ανταποκριθεί στις άμεσες υλικές ανάγκες των πολιτών. Η πολιτική της κυβέρνησης οδηγεί σε κλείσιμο επιχειρήσεων και απολύσεις εργαζομένων. Όπως θα δούμε παρακάτω, αναλύοντας τις διαθέσιμες πηγές χρηματοδότησης που έχει στη διάθεσή της η χώρα μας, το πρόβλημα δεν εντοπίζεται απλά στο μέγεθος των μέτρων αλλά στον τρόπο και τον χρόνο που κάθε κυβέρνηση σχεδιάζει, στοχεύει, δεσμεύεται και υλοποιεί τα μέτρα.

Κομβικό ρόλο στην πρόταση του ΣΥΡΙΖΑ παίζουν τα εξής σημεία:

- Η λογική αναπλήρωσης του μισθού για τις έμμεσα και άμεσα πληττόμενες επιχειρήσεις σε αντίθεση με τη λογική του επιδόματος που προώθησε η κυβέρνηση της ΝΔ. Η λογική αναπλήρωσης που ακολουθείται σε όλη την Ευρώπη επιβεβαιώνεται από τη λογική του προγράμματος SURE, το οποίο έχει ήδη εξαγγείλει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και που αποτελεί ουσιαστικά ευρωπαϊκό πρόγραμμα αναπλήρωσης μισθού. Δεν υπάρχει, εξ όσων γνωρίζουμε, ούτε μια κυβέρνηση στην Ε.Ε. που να επιτρέπει την εκ περιτροπής εργασία και να μην αναπληρώνει ταυτόχρονα το μέρος του εισοδήματος του εργαζόμενου που χάνεται (όπως δυστυχώς κάνει η ΝΔ).
- Με δεδομένο ότι οι επιχειρήσεις ελαφρύνονται προσωρινά από το μισθολογικό κόστος, καθώς το κράτος υπεισέρχεται πλήρως στις υποχρεώσεις του εργοδότη έναντι των εργαζομένων, ένα επιπλέον πακέτο μέτρων ενίσχυσης της ρευστότητάς τους πρέπει να

κατευθυνθεί άμεσα σε αυτές, με βάση τόσο οριζόντια κριτήρια (π.χ. απώλεια τζίρου, μέγεθος, δυνατότητα πρόσβασης στο τραπεζικό σύστημα) όσο και με κλαδικά κριτήρια καθώς κυρίως ο τουρισμός, το αγροδιατροφικό σύμπλεγμα, οι εξαγωγικές επιχειρήσεις, οι μεταποιητικές επιχειρήσεις αντιμετωπίζουν διαφορετικές δυσκολίες σε διαφορετικό χρόνο και άρα απαιτούν ειδική στόχευση.

- Μια μεγάλη κατηγορία συμπολιτών μας, εποχιακά εργαζόμενοι στον τουρισμό και αλλού, επισφαλώς εργαζόμενοι, «μπλοκάκηδες», εργαζόμενοι με εργόσημο, εργολαβικοί εργαζόμενοι και διάφορες άλλες κατηγορίες περνούν διαρκώς κάτω από το «ραντάρ» της κυβέρνησης της ΝΔ και σε αυτή την κρίση παραμένουν παντελώς ακάλυπτοι ενώ στην πραγματικότητα δοκιμάζονται ακόμα εντονότερα. Ο ΣΥΡΙΖΑ προτείνει οριζόντια την διασφάλιση ενός βασικού εισοδήματος για όλες αυτές τις κατηγορίες.

Βασικοί στόχοι του πλαισίου Οικονομικής Πολιτικής του ΣΥΡΙΖΑ:

- **Διατήρηση θέσεων και σχέσεων εργασίας αλλά και εισοδημάτων μισθωτών και αυτοαπασχολούμενων-ελευθέρων επαγγελματιών** κατά τη διάρκεια της κρίσης, στο επίπεδο και την ποιότητα που είχαν διαμορφωθεί πριν την έναρξή της.
- **Στήριξη των επιχειρήσεων** μέσω απευθείας ενισχύσεων και επιδοτήσεων αλλά και μέσω διευκολύνσεων ρευστότητας και εξυπηρέτησης χρεών.
- **Διατήρηση της εγχώριας ζήτησης** της ελληνικής οικονομίας κατά την διάρκεια της κρίσης, μέσω στήριξης της ιδιωτικής και δημόσιας κατανάλωσης.
- **Χορήγηση ρευστότητας** στις επιχειρήσεις μέσω δανείων με εγγύηση του δημοσίου και άλλων χρηματοδοτικών εργαλείων κατά τη φάση αντιμετώπισης της υγειονομικής κρίσης και μετά το τέλος αυτής.
- **Διασφάλιση της σταθερότητας του τραπεζικού συστήματος.**

Η πρόταση του ΣΥΡΙΖΑ λαμβάνει υπόψη τις δυσκολίες υλοποίησης και τον χρόνο που απαιτείται ώστε κάθε μέτρο να εφαρμοστεί αποτελεσματικά σε όφελος εργαζομένων και επιχειρήσεων. Ο σχεδιασμός των μέτρων πρέπει να είναι τέτοιος ώστε αυτά να έχουν το μικρότερο διοικητικό βάρος όσο και στην κινητοποίηση του κρατικού μηχανισμού, που πρέπει να δείξει ευελιξία και αποτελεσματικότητα προκειμένου οι πόροι να φτάσουν εγκαίρως στους ωφελομένους.

Πηγές χρηματοδότησης

Α) Πηγές Χρηματοδότησης του Κρατικού Προϋπολογισμού

Οι παρακάτω πηγές χρηματοδότησης μπορούν να καλύψουν μέτρα καθαρά δημοσιονομικού χαρακτήρα όπως υγειονομικές δαπάνες, δαπάνες στήριξης του εισοδήματος των εργαζομένων, δαπάνες κοινωνικών και άλλων επιδομάτων, δαπάνες στήριξης επιχειρήσεων και αυτοαπασχολούμενων απευθείας από το κράτος, δαπάνες επιδόματος ανεργίας, απώλεια εσόδων κρατικού προϋπολογισμού λόγω αναβολής καταβολής υποχρεώσεων από επιχειρήσεις – αυτοαπασχολούμενους κλπ.

- **Ταμειακό Αποθέμα Ασφαλείας (μαξιλάρι): 20δισ. ευρώ**

Πρόκειται για τμήμα του συνολικού ταμειακού αποθέματος που φτάνει τα 37 δισ. ευρώ και σχηματίστηκε την περίοδο διακυβέρνησης του ΣΥΡΙΖΑ και ειδικότερα τα έτη 2016, 2017 και 2018. Εξ αυτού τα 15,6 δισ. είναι δεσμευμένα για την εξυπηρέτηση του χρέους, ενώ τα υπόλοιπα είναι άμεσα ταμειακά διαθέσιμα. Προτείνουμε τμήμα αυτό του ταμειακού αποθέματος ύψους 20 δισ. να χρησιμοποιηθεί καθώς συνιστά διαθέσιμο σε ενεστώτα χρόνο ποσό του ελληνικού δημοσίου που μπορεί άμεσα να δαπανηθεί για την κάλυψη μέτρων αμιγώς δημοσιονομικού χαρακτήρα χωρίς να χρειάζεται δανεισμός. Τούτο σημαίνει ότι η αξιοποίησή του δεν επιβαρύνει το δημόσιο χρέος.

Χρόνος ενεργοποίησης: άμεσα

- **Επιστροφή ANFAs και SMPs: 3,5 δισ. ευρώ**

Πρόκειται για την επιστροφή των κερδών από τα ANFAs και SMPs που υπό τις παρούσες συνθήκες μπορούν να κατευθυνθούν στις δαπάνες συγκράτησης της ύφεσης και ανάκαμψης της οικονομίας.

Χρόνος ενεργοποίησης: άμεσα

- **Πρόγραμμα SURE (ύψους 100 δισ. για όλη την Ευρώπη, κατ' ελάχιστο 2 δισ. για την Ελλάδα)**

Πρόκειται για πρόγραμμα "ασφάλισης" των εργαζομένων των επιχειρήσεων που πλήττονται από την κάμψη της οικονομικής δραστηριότητας ώστε να μη χρειαστεί να απολυθούν. Το πρόγραμμα θα επιτρέπει στα κράτη-μέλη να πληρώνουν επί της ουσίας τους μισθούς των εργαζομένων των επιχειρήσεων που σταματούν ή μειώνουν την παραγωγή και τις ώρες εργασίας. Ακόμη δεν έχει γίνει η κατανομή των 100 δισ. ευρώ του SURE, παρόλα αυτά τα 2 δισ. ευρώ είναι το υποχρεωτικά ελάχιστο ποσό που θα πρέπει να λάβει η Ελλάδα.

Χρόνος ενεργοποίησης: 1 μήνας

- **Δανειακό Πρόγραμμα ΕΣΠΑ από Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων (ΕΤΕπ): 0,4 δισ. ευρώ**

Πρόκειται για υφιστάμενο δάνειο-πλαίσιο που διευκόλυνε τη χρηματοδότηση έργων ΕΣΠΑ και μπορεί να μετατραπεί σε δάνειο χρηματοδότησης οποιασδήποτε δαπάνης για αντιμετώπιση πανδημίας.

Χρόνος ενεργοποίησης: η εκταμίευση του δανείου και οι σχετικές δαπάνες μπορούν να γίνουν εντός 1-2 μηνών

- **Αναπροσανατολισμός πόρων ΕΣΠΑ: τουλάχιστον 4 δισ. ευρώ**

Με βάση το πακέτο ευελιξίας που έχει συμφωνηθεί σε επίπεδο ΕΕ και το πρόσθετο πακέτο που δρομολογείται αυτές τις μέρες αυξάνεται η δυνατότητα ανακατανομής των πόρων του ΕΣΠΑ και διευρύνεται η επιλεξιμότητα των πόρων για να συμπεριλάβουν δαπάνες που έχουν να κάνουν με την πανδημία. Περιλαμβάνονται δαπάνες στήριξης εργαζομένων (επίδομα 800 ευρώ), κεφάλαιο κίνησης και χρηματοδοτικά εργαλεία επιχειρήσεων που πλήττονται, μέτρα υγειονομικής στήριξης (από μισθούς νέων γιατρών και νοσηλευτών μέχρι ιατροφαρμακευτικός εξοπλισμός και προμήθειες). Προτείνεται η μετατροπή υφιστάμενων δαπανών όπως οι παραπάνω σε επιλέξιμες δαπάνες του ΕΣΠΑ μέσω ανακατανομής πόρων και υπερδέσμευσης που αναμένεται να προσφέρουν ισάριθμα έσοδα στον προϋπολογισμό.

Χρόνος ενεργοποίησης: οι δαπάνες μπορούν να γίνουν άμεσα ενώ μέχρι τέλος του χρόνου μπορεί να διασφαλιστεί η συμπερίληψή τους στο ΕΣΠΑ και η εισροή της κοινοτικής συνδρομής.

Β) Πηγές χρηματοδότησης εγγυοδοτικών και άλλων εργαλείων ενίσχυσης ρευστότητας των επιχειρήσεων

Οι παρακάτω πηγές χρηματοδότησης προσφέρουν πρόσθετη ρευστότητα στις επιχειρήσεις μέσω του Τραπεζικού Συστήματος, της Ελληνικής Αναπτυξιακής Τράπεζας και του ομίλου της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων.

- **Πρόσθετος δανεισμός του τραπεζικού συστήματος από την ΕΚΤ: 12 δισ. ευρώ**

Πρόκειται για παροχή ρευστότητας των τραπεζών απευθείας από την ΕΚΤ για την κάλυψη των έκτακτων αναγκών της αγοράς που προκύπτουν από την πανδημία.

Χρόνος ενεργοποίησης: άμεσα

- **Πρόσθετος δανεισμός του τραπεζικού συστήματος από την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων (ΕΤΕπ) : 1,5 δισ. ευρώ**

Πρόκειται για πρόσθετη δυνατότητα άντλησης ρευστότητας των τραπεζών απευθείας από την ΕΤΕπ στη λογική του Global Loan που είχε λειτουργήσει και επί κυβέρνησης ΣΥΡΙΖΑ.

Χρόνος ενεργοποίησης: 2-3 μήνες

- **Νέο Εγγυοδοτικό πρόγραμμα Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων (ΕΤΕπ) : 4 δισ. ευρώ**

Πρόκειται για νέο εγγυοδοτικό εργαλείο που προτείνει ήδη η ΕΤΕπ στο ECOFIN προκειμένου να διευκολυνθεί περαιτέρω η δανειοδότηση των επιχειρήσεων από τις τράπεζες (το δημόσιο με τη βοήθεια της ΕΤΕπ εγγυάται σημαντικό μέρος των δανείων των τραπεζών προκειμένου να μειωθεί το ρίσκο των τραπεζών και να αυξηθεί η προσφορά δανείων).

Χρόνος ενεργοποίησης: 5-6 μήνες

- **Ενεργοποίηση υφιστάμενων χρηματοδοτικών εργαλείων : τουλάχιστον 3 δισ. ευρώ**

Πρόκειται για ήδη δρομολογημένα εργαλεία (τα περισσότερα από την κυβέρνηση ΣΥΡΙΖΑ) που μπορούν και πρέπει να ενεργοποιηθούν άμεσα προκειμένου να ενισχύσουν τη ρευστότητα των επιχειρήσεων όπως το Ταμείο Υποδομών, το εγγυοδοτικό πρόγραμμα για τον αγροτικό τομέα, το πρόγραμμα εγγυήσεων για επενδυτικά σχέδια ΜΜΕ του EIF, τα προγράμματα equity και εταιρικών ομολόγων της Ελληνικής Αναπτυξιακής Τράπεζας κλπ.

Χρόνος ενεργοποίησης: 2-3 μήνες

Τα παραπάνω εργαλεία υπερεπαρκούν για την κάλυψη των προτάσεων του ΣΥΡΙΖΑ που περιλαμβάνονται στο παρόν κείμενο. Προφανώς οι πηγές χρηματοδότησης θα αυξηθούν αν η Ευρώπη ανταποκριθεί συλλογικά στην κρισιμότητα των περιστάσεων, αλλά αυτό δεν μπορεί να θεωρείται δεδομένο.

Με δεδομένο ότι κατά τη διάρκεια των επόμενων μηνών θα υπάρξει αναταραχή στις διεθνείς χρηματαγορές, αυτό είναι δυνατόν να δυσχεράνει την πρόσβαση όλων των χωρών, της Ελλάδας συμπεριλαμβανομένης, σε αυτές. Αυτό δεν σημαίνει απώλεια πρόσβασης, αλλά ενδέχεται να οδηγήσει σε όρους δυσμενέστερους από αυτούς που ίσχυαν πριν την υγειονομική κρίση. Στην ακραία περίπτωση αναταραχής στις χρηματαγορές ενδέχεται να είναι ασύμφορο για τις χώρες να δανειστούν με έκδοση ομολόγων για κάποιο χρονικό διάστημα. Και γι' αυτό το ενδεχόμενο η Ελλάδα είναι διασφαλισμένη, καθώς υπάρχει το Ταμειακό Απόθεμα Ασφαλείας. Η θετική επίδρασή του λοιπόν είναι διπλή. Από τη μια πλευρά δύναται να καλύψει, όπως προαναφέρθηκε μέρος των δαπανών, από την άλλη στέλνει το μήνυμα στις αγορές ότι η Ελλάδα είναι διασφαλισμένη, και συνεπώς διευκολύνει την πρόσβασή μας σε αυτές.

Εξειδίκευση μέτρων

I. Υγεία (1 δισ. ευρώ)

- 4.000 μόνιμες προσλήψεις γιατρών και λοιπού προσωπικού. Τώρα είναι η ώρα της επένδυσης στο ΕΣΥ και στη Δημόσια Υγεία.
- Επαρκή μέσα ατομικής προστασίας των υγειονομικών για την προστασία των «ανθρώπων της πρώτης γραμμής».
- Κεντρική διαχείριση των εργαστηριακών ελέγχων για τον κορωνοϊό, ενιαία κριτήρια για τη διενέργειά τους σε δημόσιο και ιδιωτικό τομέα, ενίσχυση των δημόσιων εργαστηρίων και των διαθέσιμων διαγνωστικών τεστ και σε όλες τις περιπτώσεις μηδενική οικονομική συμμετοχή από τον πολίτη.
- Μεταξύ του «Μένουμε Σπίτι» και του νοσοκομείου, υπάρχει η Πρωτοβάθμια Φροντίδα Υγείας. Είναι κρίσιμο να ενεργοποιηθούν άμεσα στη μάχη της πανδημίας τα Κέντρα Υγείας, οι ΤΟΜΥ και τα περιφερειακά ιατρεία. Ο ΕΟΔΥ οφείλει να διασυνδεθεί με την ΠΦΥ και πρέπει να αξιοποιηθούν άμεσα οι Κινητές Ομάδες Υγείας (ΚΟΜΥ) για κατ' οίκον υγειονομική φροντίδα και λήψη δειγμάτων.
- Ειδική μέριμνα για τις ευάλωτες ομάδες (πρόσφυγες-μετανάστες, Ρομά, φιλοξενούμενοι σε γηροκομεία, ψυχιατρεία και προνοιακά ιδρύματα, φυλακισμένοι, άστεγοι, τοξικοεξαρτημένοι)

II. Προστασία της πρώτης κατοικίας

Επέκταση της προστασίας της πρώτης κατοικίας μετά το τέλος του Απριλίου 2020 και απαγόρευση πλειστηριασμών έως το τέλος του έτους.

III. Άμεσα μέτρα για την κοινωνική πρόνοια και αλληλεγγύη (0,3 δισ. ευρώ)

Αύξηση κατά 50% στα προνοιακά αναπηρικά επιδόματα, στο Ελάχιστο Εγγυημένο Εισόδημα (πρώην ΚΕΑ) και στο επίδομα για ανασφάλιστους υπερήλικες και λήψη μέτρων για την ομαλή συνέχιση των επιδομάτων που χορηγεί ο ΟΠΕΚΑ. Άμεσα πρέπει να καταβληθούν τα αναπηρικά επιδόματα στους αιτούντες με πλήρη φάκελο στα ΚΕΠΑ, καθώς τα τελευταία δεν συνεδριάζουν την περίοδο της υγειονομικής κρίσης. Το συνολικό μηνιαίο ποσό ανέρχεται στα 104 εκατ. ευρώ.

IV. Ειδικό επίδομα Κοινωνικής Αλληλεγγύης για επισφαλώς εργαζόμενους και μη επιδοτούμενους ανέργους (1,5 δισ. ευρώ)

Το δημόσιο οφείλει να δώσει ένα ειδικό επίδομα που θα υποστηρίξει τους επισφαλώς εργαζόμενους (πχ. εργαζόμενοι με διάσπαρτα ημερομίσθια, εργαζόμενοι με εργόσημα, εργολαβικοί και δανειζόμενοι εργαζόμενοι), τους μη επιδοτούμενους ανέργους καθώς και τους πολίτες με χαμηλά εισοδήματα. Ειδική έμφαση πρέπει να δοθεί στους εργαζόμενους στον

πολιτισμό, τη δημιουργική οικονομία και την καλλιτεχνική εκπαίδευση, που έχουν υποστεί μεγάλο οικονομικό πλήγμα, παρόμοιο με τον τουρισμό, δεν λαμβάνουν επίδομα ανεργίας δεν εντάσσονται στις μέχρι σήμερα εξαγγελθείσες ρυθμίσεις προστασίας από την κυβέρνηση, παραμένοντας αόρατοι γι' αυτήν.

Το ειδικό επίδομα θα δοθεί με το μηχανισμό που δόθηκαν τα μερίσματα τα έτη 2017 και 2018. Θα δοθεί δε δύο φορές μέσα στο επόμενο εξάμηνο, ώστε να στηρίξει τους πολίτες καθ' όλη τη διάρκεια της οξείας κρίσης.

Το συνολικό ποσό για το ειδικό μέρισμα είναι 1,5 δισ. ευρώ με 1,7 εκατ. δικαιούχους και σχεδόν 3,7 εκατ. ωφελούμενους.

V. Κόσμος της εργασίας: μισθωτοί, αυτοαπασχολούμενοι, ελ. επαγγελματίες, αγρότες (8,5 δισ. ευρώ)

Το κράτος οφείλει να καλύψει για όσο διάστημα διαρκεί η κρίση τον μισθό και το εισόδημα όλων των εργαζόμενων, μισθωτών, αυτοαπασχολούμενων και ελεύθερων επαγγελματιών που πλήττονται από την υγειονομική κρίση, διατηρώντας ενεργές εργασιακές σχέσεις όπως υφίσταντο πριν την έναρξη αυτής. Στην περίπτωση των μισθωτών του ιδιωτικού τομέα, το κράτος υπεισέρχεται στη θέση του εργοδότη ως προς όλες τις υποχρεώσεις του για τη διάρκεια της υγειονομικής κρίσης.

Το συνολικό ποσό των παροχών του κράτους για 1,7 εκατ. εργαζόμενους και 700 χιλ. αυτοαπασχολούμενους και ελεύθερους επαγγελματίες ανέρχεται σε **1,4** δισ. ευρώ για τον Μάρτιο, **3,8** δισ. ευρώ για τον Απρίλιο και **2,75** δισ. ευρώ για κάθε επιπλέον μήνα.

Πιο αναλυτικά, τα ελάχιστα απαιτούμενα μέτρα για την εργασία περιλαμβάνουν:

1. Πλήρη κάλυψη του μισθολογικού κόστους από το κράτος(περίοδος κάλυψης: από την έναρξη της κρίσης μέχρι και το τέλος Μαΐου με δυνατότητα παράτασης).
2. Πλήρη καταβολή του δώρου Πάσχα στους εργαζόμενους από το κράτος.
3. Έκτακτο ειδικό επίδομα για τους ελεύθερους επαγγελματίες και τους αυτοαπασχολούμενους που πλήττονται από την κρίση, το οποίο θα ισούται με το 1/12 του περσινού καθαρού εισοδήματός τους, με ελάχιστο τον κατώτατο μισθό και μέγιστο 1000 ευρώ (περίοδος κάλυψης: από την έναρξη της κρίσης μέχρι και το τέλος Μαΐου με δυνατότητα παράτασης).
4. Κάλυψη των ασφαλιστικών εισφορών των εργαζομένων, αυτοαπασχολούμενων και ελεύθερων επαγγελματιών που πλήττονται (περίοδος κάλυψης: από την έναρξη της κρίσης μέχρι και το τέλος Μαΐου με δυνατότητα παράτασης).
5. Άμεση στήριξη των κτηνοτρόφων, ελαιοκαλλιεργητών και παραγωγών κηπευτικών προϊόντων(ύψους 300 εκατ. ευρώ).
6. Αναστολή έκδοσης λογαριασμών για αγροτικό ρεύμα και αρδευτικό νερό.
7. Επέκταση τους επιδόματος ανεργίας σε όλους τους εποχικά εργαζόμενους.
8. Γενικευμένη απαγόρευση απολύσεων.

9. Ακύρωση των απολύσεων που ήδη πραγματοποιήθηκαν τον τελευταίο μήνα.
10. Παράταση ισχύος για έξι μήνες των Συλλογικών Συμβάσεων Εργασίας που ξεκίνησαν να λήγουν από το Μάρτιο και μέχρι το τέλος της υγειονομικής κρίσης.
11. Απαγόρευση δυσμενούς μετατροπής συμβάσεων (για παράδειγμα, πλήρους σε μερικής)
12. Υποχρέωση διατήρησης των συμβάσεων εργασίας για έξι μήνες μετά το τέλος της υγειονομικής κρίσης (μετενέργεια).
13. Ρύθμιση για τον μη συμψηφισμό ημερών μη εργασίας λόγω κορωνοϊού με τις τακτικές άδειες των εργαζομένων.
14. Προστασία των εργαζομένων σε επιχειρήσεις που συνεχίζουν να λειτουργούν ή και εντείνουν τη δραστηριότητά τους, όπως τα σουπερμάρκετ και delivery (σε θέματα υγείας και ασφάλειας και ωραρίου).

VI. Φορολογικές και ασφαλιστικές υποχρεώσεις

- Στη διάρκεια της υγειονομικής κρίσης: Αναστολή καταβολής του συνόλου των φορολογικών υποχρεώσεων για έξι μήνες(με προοπτική παράτασης στους εννιά εφόσον κριθεί αναγκαίο).
- Καταβολή από το δημόσιο όλων των ασφαλιστικών υποχρεώσεων που γεννιούνται κατά τη διάρκεια της κρίσης.
- Αναστολή καταβολής όλων των γεννημένων έως 15/3 ασφαλιστικών υποχρεώσεων.
- Μετά το τέλος της υγειονομικής κρίσης: Θεσμοθέτηση ειδικής ρύθμισης για το σύνολο των αναβληθέντων υποχρεώσεων που δημιουργήθηκαν την περίοδο αυτή.
- Οι αναστολές πληρωμών που προτείνονται ανέρχονται στα 8-10 δισ. ευρώ συνολικά, ποσό όμως που δεν αποτελεί δημοσιονομικό κόστος αφού οι υποχρεώσεις θα αποπληρωθούν, απλώς σε διαφορετικό χρονικό διάστημα.

VII. Τραπεζική πίστη-Συναλλαγές

Μέτρα ανακούφισης των πολιτών που σχετίζονται με την τραπεζική πίστη και τα συναλλακτικά ήθη:

- Πάγωμα των δανειακών οφειλών για φυσικά και νομικά πρόσωπα, για όσο διαρκεί η υγειονομική κρίση.
- Αναστολή τραπεζικών υποχρεώσεων πολιτών και επιχειρήσεων που πλήττονται για όσο διαρκεί η υγειονομική κρίση.
- Παράταση εξόφλησης των επιταγών για όσο διαρκεί η κρίση. Παράλληλη δυνατότητα προείσπραξης για όλους στη βάση προσκόμισης παραστατικών.

- Αναστολή των ποινικών κυρώσεων για την σφράγιση επιταγών, μετατροπή του διαστήματος σφράγισης των ακάλυπτων επιταγών σε 90 ημέρες και μη αναγγελία στο Τειρεσίας

VIII. Πρόγραμμα μη επιστρεπτέας ενίσχυσης μικρομεσαίων επιχειρήσεων και ειδικό πρόγραμμα κοινωνικού τουρισμού (3 δισ. ευρώ)

- Προτείνεται η ενίσχυση μικρομεσαίων επιχειρήσεων (και κατά προτεραιότητα των πολύ μικρών και μικρών επιχειρήσεων που δεν έχουν πρόσβαση στο τραπεζικό σύστημα) απευθείας από τον κρατικό προϋπολογισμό χωρίς τη μεσολάβηση των τραπεζών, με σκοπό να καλυφθούν έξοδα (κεφάλαια) κίνησης και άλλες άμεσες ανάγκες. Η ενίσχυση θα έχει τη μορφή μη επιστρεπτέας ενίσχυσης (καθαρή επιχορήγηση που δεν επιστρέφεται). Κριτήρια για την κατανομή των πόρων είναι κυρίως ο τζίρος, ο αριθμός των εργαζομένων, καθώς και οι ειδικές ανάγκες κάθε κλάδου. Ο σχεδιασμός του μέτρου πρέπει να προβλέπει αυτοματοποιημένη διαδικασία και αντικειμενικά κριτήρια.
- Έκτακτο Ειδικό Πρόγραμμα Κοινωνικού Τουρισμού για την τόνωση της δραστηριότητας και την ενίσχυση των τουριστικών επιχειρήσεων.

Το συνολικό ύψος των ενισχύσεων ανέρχεται στα 3 δισ. ευρώ

IX. Επιτάχυνση υλοποίησης και εκταμίευσης των πληρωμών των δημοσίων επενδύσεων

Είναι αυτονόητο ότι η ενίσχυση της ρευστότητας των επιχειρήσεων (και ειδικά του κατασκευαστικού κλάδου) επιτυγχάνεται με την όσο το δυνατό πιο γρήγορη υλοποίηση και πληρωμή των έργων του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων, στο οποίο δυστυχώς παρατηρούνται μεγάλες καθυστερήσεις ήδη πριν την παρούσα κρίση. Ο ετήσιος στόχος εκτέλεσης των πληρωμών των ενταγμένων έργων για το 2020 (στο εθνικό και συγχρηματοδοτούμενο σκέλος) του ΠΔΕ πρέπει να εκπληρωθεί στο ακέραιο, ενώ προγράμματα και έργα που έχουν ήδη δρομολογηθεί πρέπει να συνεχιστούν και να επιταχυνθούν αντί να αναβάλλονται να καταργούνται και να καθυστερούν με ευθύνη της κυβέρνησης (παραδείγματα: Πρόγραμμα Φιλόδημος για έργα Δήμων, Πρόγραμμα Ηλέκτρα για ενεργειακή εξοικονόμηση σε δημόσια κτίρια, Μετρό Θεσσαλονίκης και Αθήνας, οδικός άξονας Πάτρα-Πύργος, ΒΟΑΚ κλπ).

Επιπλέον, πρέπει να επιταχυνθεί ο σχεδιασμός και η υλοποίηση του πολυετούς προγραμματισμού για τις δημόσιες επενδύσεις ώστε να ωριμάσουν τάχιστα και να προκηρυχθούν άμεσα μια νέα γενιά μικρών και μεγάλων έργων από το 2021 και σε μεσοπρόθεσμο ορίζοντα, δίνοντας προοπτική και οικονομική ύλη σε πολλές επιχειρήσεις του κατασκευαστικού κλάδου, των ψηφιακών υπηρεσιών κ.λπ.

X. Ηρακλής για τις επιχειρήσεις. Μηχανισμός παροχής άμεσης ρευστότητας και εγγυήσεων σε ΜΜΕπχειρήσεις (12 δισ. ευρώ)

Η διαθέσιμη ρευστότητα που εξασφάλισαν οι τράπεζες μέσω του προγράμματος της ΕΚΤ (PEPP) πρέπει άμεσα να διοχετευθεί στις ελληνικές επιχειρήσεις. Τα εργαλεία ενίσχυσης της

ρευστότητας των επιχειρήσεων μέσω δανείων από το τραπεζικό σύστημα και άλλων αντίστοιχων τρόπων, απευθύνονται σε επιχειρήσεις που πριν την κρίση πληρούσαν κάποια ελάχιστα τραπεζικά κριτήρια επιλεξιμότητας. Όμως, δεδομένης της κλίμακας της οικονομικής διαταραχής η εφαρμογή των τραπεζικών κριτηρίων καθίσταται απολύτως ακατάλληλη και οπωσδήποτε προ-κυκλική.

Η ανάγκη άμεσης ενίσχυσης των ΜΜΕπιοχειρήσεων είναι μεγάλη. Τρία (3) δισ. -βλ. παραπάνω μέτρο VII- πρέπει να διατεθούν άμεσα για την σχετική ενίσχυση συνδεδεμένη με το μισθολογικό κόστος της προηγούμενης χρονιάς.

Δεδομένης της κατάστασης της κρίσης, το κράτος κυρίως μέσω της Ελληνικής Αναπτυξιακής Τράπεζας και σε συνεργασία με την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων πρέπει να προωθήσει εργαλεία εγγυήσεων ώστε να επιτευχθεί χωρίς εμπόδια η δανειοδότηση των επιχειρήσεων μέσω των τραπεζών προκειμένου να καλυφθούν βασικές ανάγκες των πρώτων: κεφάλαιο κίνησης, κάλυψη εγγυητικών επιστολών, εγγύηση υποχρεώσεων επιχειρήσεων προς προμηθευτές (με προτεραιότητα στις εξαγωγικές επιχειρήσεις) κλπ.

Πρέπει να σχηματιστεί άμεσα, εντός της αναπτυξιακής τράπεζας το **ταμείο αλληλεγγύης και στήριξης των ΜΜΕπιοχειρήσεων**. Τους επόμενους μήνες να προικοδοτηθεί με εγγυήσεις του δημοσίου.

Σε αυτό το πλαίσιο πρέπει να ψηφιστεί άμεσα το ΝΣ για τις μικροπιστώσεις με τις πιο ευέλικτες δυνατές λύσεις, στο θέμα της εποπτείας των φορέων χορήγησης τους, ώστε να υπάρξει ταχεία εξυπηρέτηση των ΜΜΕπιοχειρήσεων και των άλλων δικαιούχων.

Προσοχή θα πρέπει να δοθεί στον χρόνο υλοποίησης όλων αυτών των εργαλείων. Προτεραιότητα θα πρέπει να δοθεί στη διάθεση στην αγορά ενός πρώτου, απλού εγγυοδοτικού εργαλείου που θα καλύπτει το κεφάλαιο κίνησης των επιχειρήσεων. Το πρώτο αυτό εργαλείο πρέπει να είναι διαθέσιμο στην αγορά τέλος Μαΐου.

Άμεσα πρέπει να ενεργοποιηθούν και τα υπόλοιπα εργαλεία. Το δημόσιο πρέπει να εγγυηθεί την αποπληρωμή υποχρεώσεων των επιχειρήσεων προς τους προμηθευτές τους (υποχρεώσεων που λήγουν ή δημιουργούνται αυτό το διάστημα). Η εγγύηση θα παρέχεται προς τις Τράπεζες με σκοπό την έκδοση αντίστοιχων πιστώσεων διάρκειας μέχρι 3 ετών ή μέσω εγγυητικών επιστολών, ενώ θα καλύπτεται το συνολικό χρηματοοικονομικό τους κόστος. Επιπλέον πρέπει να εγγυηθεί τον διακανονισμό (σε τουλάχιστον 36 δόσεις) υποχρεώσεων των επιχειρήσεων που λήγουν αυτό το διάστημα, προς τράπεζες και εταιρείες ενέργειας και τηλεφωνίας, καλύπτοντας παράλληλα το χρηματοοικονομικό κόστος των διακανονισμών κατά 100%.

Σύνοψη μέτρων Οικονομικής Πολιτικής*

Διαθέσιμοι πόροι		
Άμεσα διαθέσιμοι εθνικοί πόροι	Δισ. ευρώ	%ΑΕΠ
Δημοσιονομικό απόθεμα	20	10,6%
	20	10,6%
Άμεσα διαθέσιμοι ευρωπαϊκοί πόροι		
ANFAs SMPs	3,5	1,9%
Ρευστότητα του τραπεζικού συστήματος από την ΕΚΤ	12	6,4%
Αναπροσανατολισμός ΕΣΠΑ	4	2,1%
	19,5	10,4%
Ευρωπαϊκοί πόροι διαθέσιμοι εντός μηνών		
SURE*	2	1,1%
Σύνολο άμεσα διαθέσιμων πόρων	41,5	22,1%
Ευρωπαϊκές εγγυοδοτήσεις		
Δανειακό Πρόγραμμα ΕΣΠΑ από Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων (ΕΤΕπ)	0,4	0,2%
Πρόσθετος δανεισμός του τραπεζικού συστήματος από ΕΤΕπ	1,5	0,8%
Νέο Εγγυοδοτικό πρόγραμμα ΕΤΕπ	4	2,1%
Ενεργοποίηση υφιστάμενων χρηματοδοτικών εργαλείων	3	1,6%
	8,9	4,7%
Σύνολο διαθέσιμων πόρων	50,4	26,8%
Δαπάνες		
Δημόσια Υγεία	1	0,5%
Μισθοί	7	3,7%
Δώρο Πάσχα	1	0,5%
Αγροτική παραγωγή	0,3	0,2%
Εποχικά Εργαζόμενοι	0,2	0,1%
Μέτρα κοινωνικής πρόνοιας	0,3	0,2%
Ειδικό επίδομα Κοινωνικής Αλληλεγγύης	1,5	0,8%
Άμεση ενίσχυση ΜμΕ	3	1,6%
Καθαρή δημοσιονομική παρέμβαση	14,3	7,6%
Εγγυοδοσία/ ρευστότητα	12	6,4%
Σύνολο	26,3	14 %

* Τυχόν παρεκκλίσεις στα ποσά/ποσοστά οφείλονται σε στρογγυλοποιήσεις.

** Ακόμη δεν έχει γίνει η κατανομή των 100 δισ. ευρώ του SURE, παρόλα αυτά τα 2 δισ. ευρώ είναι το υποχρεωτικά ελάχιστο ποσό που θα πρέπει να λάβει η Ελλάδα.

Ο ρόλος του δημοσίου στην σημερινή κρίση έναντι της κατάρρευσης ή εξαγοράς επιχειρήσεων

Η έξοδος από την κρίση επιβάλλει μια ριζική αναθεώρηση των αναπτυξιακών ιδεών που εκφράστηκαν στα μνημονιακά χρόνια. Οι ιδιωτικοποιήσεις είναι στο επίκεντρο. Σε απόσταση από την θέση αυτή, η θέση του ΣΥΡΙΖΑ υπήρξε σαφής: Τα δίκτυα και οι βασικές υποδομές να παραμείνουν υπό δημόσιο έλεγχο και τα εμπορικά τμήματα να ιδιωτικοποιηθούν εφόσον υπάρχουν αντίστοιχες ανταγωνιστικές αγορές. Χωρίς τούτο να σημαίνει ότι η ύπαρξη μίας κρατικής εταιρείας ακόμα και σε ανταγωνιστικές αγορές δεν είναι αναγκαία ή και επιβεβλημένη (τράπεζες, ενέργεια κλπ). Η ΝΔ αντιθέτως επιλέγει να ιδιωτικοποιεί τόσο τα δίκτυα όσο και τις υποδομές (ΔΕΔΕ, ΔΕΠΑ ΥΠΟΔΟΜΩΝ, ΛΙΜΑΝΙΑ, κλπ). Η στρατηγική αυτή είναι σήμερα καταστροφική. Πρέπει να ανασταλεί και να αναθεωρηθεί αμέσως.

Στη σημερινή κρίση, το κράτος εκ των πραγμάτων αναλαμβάνει νέες πρωτοβουλίες για την έξοδο από αυτή. Οφείλει να είναι παρόν σε μία μεγάλη προσπάθεια πράσινης παραγωγικής ανασυγκρότησης με έμφαση στην γεωργία, τη ενίσχυση της μεταποίησης, την καινοτομία και την αξιοποίηση του εξαιρετικού ανθρώπινου δυναμικού της χώρας. Συνεπώς το δημόσιο καλείται να αναλάβει νέες πρωτοβουλίες με κρατικές ή μικτές εταιρείες σε κρίσιμους τομείς της χρηματοδότησης, της παραγωγής, του εμπορίου και των εξαγωγών, της καινοτομίας και τεχνολογίας. Την επόμενη μέρα το δημόσιο πρέπει να είναι παρόν με νέους θεσμούς και μία συλλογική προσπάθεια ριζικής αναμόρφωσης της οικονομίας μας προς δυναμικούς και παραγωγικούς τομείς που θα διασφαλίσουν την ανάκαμψη της οικονομίας.

Στις παρούσες συνθήκες, η κατάσταση της στρατηγικής πρέπει να προσεγγιστεί ως εξής:

Οι μεγάλες επιχειρήσεις, εισηγμένες στο χρηματιστήριο ή μη, που είναι αντιμέτωπες με την κατάρρευση των εσόδων μπορεί να αντιμετωπίσουν μία πολύ κακή χρονιά ανάλογα με τα ρευστά διαθέσιμα που έχουν, την έκταση του δανεισμού και τη διάρκεια φυσικά της αναμενόμενης κρίσης στις συγκεκριμένες δραστηριότητες. Στις εισηγμένες αυτό θα αποτυπωθεί στην πορεία της μετοχής, στις μη εισηγμένες κρίνεται από τις τράπεζες.

Η πρώτη στρατηγική αντιμετώπισης της κρίσης για τις μεγάλες επιχειρήσεις είναι ο δανεισμός και οι κρατικές εγγυήσεις. Το κόστος της κρίσης διαχέεται σε βάθος χρόνου, και σε κάθε περίπτωση εάν είχαν μια μακρά περίοδο καλής κερδοφορίας μπορούν να απορροφήσουν τις ζημιές με δανεισμό που θα καλύψει βραχυχρόνιες ανάγκες αλλά θα αποπληρωθεί, ως μακροχρόνιος δανεισμός, σε βάθος χρόνου.

Υπάρχουν δύο κατηγορίες προβλημάτων που δεν αντιμετωπίζονται εύκολα. Πρώτον υπερδανεισμένες επιχειρήσεις που έχουν μικρή ευχέρεια αύξησης του δανεισμού χωρίς να υπάρξουν προβλήματα. Δεύτερον επιχειρήσεις με οριακή βιωσιμότητα που δεν έχουν περιθώρια ελιγμών και ήταν ήδη σε φάση αναδιάρθρωσης των κόκκινων δανείων, αναζήτησης στρατηγικών εταίρων, ή πιθανής εξαγοράς. Τρίτον ένα μεγάλο μέρος των εταιρειών που λειτουργούν με παραχωρήσεις και σταθερές αποδόσεις επί των επενδύσεων όπως είναι τα ενεργειακά δίκτυα, οι παραχωρήσεις δρόμων, αεροδρομίων, απορριμμάτων και άλλες.

Η απάντηση στις τρεις κατηγορίες προβλημάτων εν δυνάμει είναι κοινή.

Το κράτος είναι έτοιμο να παρέμβει με τρία εργαλεία.

- **Ανακεφαλαιοποίηση**, στα πρότυπα της ανακεφαλαιοποίησης των τραπεζών έναντι απόκτησης φυσικά μετοχών.
- **Επενδύσεις στο μετοχικό κεφάλαιο**. Η αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου έναντι προσφοράς επιπρόσθετων μετοχών ή εξαγοράς υπαρχόντων από το κράτος -κυρίως το πρώτο- μεταβάλλει τη σχέση ίδιων και δανεικών κεφαλαίων και ενισχύει τη δυνατότητα επιπρόσθετου δανεισμού για μία επιχείρηση.
- Απευθείας **εθνικοποίηση** με αποζημίωση των παλιών μετόχων, κατ' ανάγκη μειωμένης αξίας.

Το κράτος πρέπει να ενεργοποιήσει κάθε δυνατό εργαλείο προκειμένου να διασωθούν στρατηγικές μεγάλες επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στις μεταφορές, τον τουρισμό, τη βιομηχανία, στις υποδομές και τα δίκτυα.

Οι όροι όμως θα είναι σαφείς. Το κράτος θα αποκτήσει μερίδιο στις εταιρείες αυτές και θα προσδιορίσει στο μέλλον τη στρατηγική του, όταν η κρίση περάσει καθώς η υπεράσπιση του δημόσιου χρήματος και των φορολογουμένων είναι αυτονόητη.

Αυτό σημαίνει ότι σε κάθε κατηγορία επιχειρήσεων η κρατική στήριξη θα μετατραπεί σε κρατική συμμετοχή. Η κρατική συμμετοχή για καθαρά ιδιωτικές εμπορικές επιχειρήσεις είναι απλή. Το δημόσιο θα πάρει ένα μέρος των μετοχών κατ' αναλογία της ενίσχυσης (20-30% κλπ) ενώ στην περίπτωση των παραχωρήσεων, υπάρχουν δυνατότητες πιο ευέλικτες καθώς μπορεί να υπάρξει ένας συνδυασμός συμμετοχής ή επέκτασης της ήδη υπάρχουσας συμμετοχής του δημοσίου ως μετόχου ή επέκτασης κάποιων από τους ευνοϊκούς όρους της σύμβασης. Η πολιτική διάσωσης μεγάλων επιχειρήσεων έχει χρησιμοποιηθεί εντατικά στην προηγούμενη κρίση του 2008 στις ΗΠΑ και αλλού. Αλλά και τώρα κράτη όπως η Γαλλία και η Γερμανία εφαρμόζουν εκτεταμένα την ίδια στρατηγική.

Επείγουσα η αλλαγή κατεύθυνσης της ασκούμενης πολιτικής

Οι ως σήμερα παρεμβάσεις της κυβέρνησης Μητσοτάκη στην οικονομία είναι ανεπαρκείς, τόσο ως προς το ύψος τους όσο και ως προς την ποιότητά τους, λειτουργούν υποτίθεται πυροσβεστικά και όχι προληπτικά, ακολουθώντας τη λογική «βλέποντας και κάνοντας», παρότι η ύφεση είναι προδιαγεγραμμένη.

Η κυβέρνηση ανακοινώνει κάθε λίγες μέρες τμηματικά ανεπαρκή μέτρα που διαρκώς υπολείπονται των αναγκών της οικονομίας και της κοινωνίας, μην μπορώντας έτσι να περιορίσει, πόσο μάλλον να προλάβει τις συνέπειες της κρίσης. Ειδικότερα στο πεδίο της αγοράς εργασίας, η κυβέρνηση προχωρά με επιλογές που κινούνται στην ακριβώς αντίθετη κατεύθυνση των όσων είναι αναγκαία, καθώς στηρίζονται σε δυο άξονες: τη διευκόλυνση των απολύσεων και τη συρρίκνωση του εισοδήματος των εργαζομένων, μέσω των μηχανισμών της αναστολής συμβάσεων εργασίας και της νέας μορφής εκ περιτροπής εργασίας που οδηγεί αυτόματα σε μειώσεις των μισθών κατά 50%. Οι κεντρικές αυτές επιλογές όχι απλώς δεν βοηθούν στον περιορισμό των επιπτώσεων της κρίσης, αλλά την επιτείνουν, καθώς θα παράξουν δίχως αμφιβολία ένα νέο κύμα ανέργων -όπως εξάλλου δείχνουν ήδη τα δεδομένα του Μαρτίου- αλλά και φτωχοποιημένων εργαζόμενων χωρίς αγοραστική δύναμη.

Παράλληλα, από τις μέχρι σήμερα παρεμβάσεις της κυβέρνησης απουσιάζει ηχηρά ένα ισχυρό πρόγραμμα δανεισμού και εγγυήσεων προς τις επιχειρήσεις, ώστε να διασφαλιστεί η ρευστότητα τους. Με τέτοιες επιλογές η κυβέρνηση μάλλον ενισχύει παρά περιορίζει το επερχόμενο σπινάλ ύφεσης για την οικονομία και την κοινωνία.

Οι στιγμές είναι κρίσιμες, αν δεν είναι ήδη αργά. Οι συνθήκες απαιτούν ένα ισχυρό πακέτο δαπανών για την κατά το δυνατό πληρέστερη στήριξη του εισοδήματος των πολιτών και τη διασφάλιση των θέσεων εργασίας, παράλληλα με ένα στιβαρό πρόγραμμα εγγυήσεων για τις επιχειρήσεις και ένα γενναίο πρόγραμμα δημοσίων επενδύσεων. Σε αυτούς τους τρεις άξονες απαιτούνται άμεσα μέτρα για την αντιμετώπιση των οικονομικών επιπτώσεων του κορωνοϊού. Μόνο αν το δημόσιο αναλάβει με εμφατικό τρόπο την ευθύνη αυτή αλλά και το κόστος που της αναλογεί, θα μπορέσουμε να προλάβουμε τις συνέπειες αυτής της πρωτόγνωρης κρίσης για όλους αλλά και να ανασχέσουμε το γενικευμένο αίσθημα ανασφάλειας που σήμερα κυριαρχεί στους πολίτες.

Βεβαίως, τα όσα περιλαμβάνονται στο κείμενο αυτό δεν είναι παρά μόνο τα άμεσα μέτρα για την επείγουσα αντιμετώπιση της κατάστασης. Περισσότερο ριζοσπαστικές παρεμβάσεις με μακροπρόθεσμο ορίζοντα απαιτούνται στο εγγύς μέλλον, για να αντιμετωπιστούν οι νέες προκλήσεις που θα έχουν διαμορφωθεί για την κοινωνία και την οικονομία, όταν πια η υγειονομική κρίση θα βρίσκεται οριστικά πίσω μας.

Επί του παρόντος, ο χρόνος πια μετράει αντίστροφα.